

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliæ Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

45. An persolvere Horas Canonicas in loco, ubi naturæ debitum redditur,
sit peccatum veniale? Et an qui privatim recitant, communiter non
teneantur ad recitandum flexis genibus, vel stando, ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](#)

De Horis Canonicis, &c. Ref. XLIV. 441

Et quid si Medicus etiam dubius est an graui-
ter si nocturna recitatio? Ex part. 4. tractat. 3.
Resol. 67.

§. 1. Suppono aliquem non esse obligatum Horas recitare, si maiorem partem non potest, ideo ad dubium propositum respondeo in tali causa te posse & debere iudicio Medici conformare; qui si affect nocturnam recitationem, deobligabatur. Verum si Medicus dubius est an grauita nocturna sit recitatio, Suarez de Religio, tom. 2. cap. 28. num. 21. inclinat te esse obligatum, quia praeceptum illius obligatio est erra, & causa excusans dubia; sed praetext ergo praecepti obligatio. Bonacina de Horis Canonice, p. 1. quæst. 6. punct. 1. numer. 4. negat te esse obligatum, quia non tenet periculo grauii damni te exponere, ob præcepti Ecclesiastici ad completionem & hoc probabilis putat Castrus Palau, tom. 2. disp. 2. punct. 6. n. 10. quia periculum illius grauii damni causa est certa, & non dubia, quia tamen præceptum Ecclesiasticum non obligat, est enim obligatio rigorosa, ergo, &c.

RESOL. XLIV.

An quando Medicus dubitatis, si propter timorem grauii damni teneatur infirmus dicere Horas Canonicas, an ipse ager illas persolucere sit obligatus?

Et an in dicto caso recurrendum sit ad Superiorum pro dispensatione? Ex part. 2. tractat. 12. Resol. 18.

§. 1. Afirmatiua sententiam docere videatur Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 28. num. 21.
2. Sed mihi placet opinio Bonacinae tr. de Horis Canonice, disp. 1. q. 6. punct. 2. n. 5. vbi sic afferit: [Cum vero Medicus ipse dubitatus morbus grauius sit, vel leuis, seu recitatio nocturna sit, ægrotum ad Horas recitandas non teneri arbitror; quia non tenet periculo grauii damni exponere; quicquid in oppositum sentire videatur Suarez.] Ita ille. Fillius vero tom. 2. tract. 13. c. 9. num. 391. Villalob. in summ. tom. 1. tract. 24. dub. 16. num. 2. Maldeutus in 2. 2. tract. 10. c. 2. dub. 5. putant in tali casu, quando videbatur Medicus est dubius, recurrendum esse ad superiorem pro dispensatione; sed opinio Bonacinae est probabilis.

RESOL. XLV.

An perfolueri Horas Canonicas in loco, ubi natura debitur redditur, sit peccatum veniale?

Et an qui priuatum recitant, communiter non teneantur ad recitandum flexis genibus; vel stando, questando, vel ambulando aut equitando &c. sed possint recitare, ut voluerint, habita solum ratione reverentie?

Et docetur omnes Rubricas, que habentur pro audiencia Missæ; & recitatione Officii Diuinæ, flexis genibus, capite discooperito, & inclinato, vel stando, aut furgendo, vel hoc, aut alio modo maxime præcipi pro recitatione publica, & Missa solemnis proper significationem Mysteriorum, in quorum memoriam sunt instituta huiusmodi ceremonie, & debent communiter seruari in recitatione priuata, quamquam, si in hac omittentur, ex aliqua causa, & sine contemptu, nullum est peccatum; ex eo quod prædictæ Rubricæ propriæ

non habent vim legis, aut præcepti, sed solius directionis, & Regula, ut officium magis pie, & religiose dicatur?

Et queritur, an qui recitat officium diuinum priuatum, satisfacias, ut vocem formet, mouendâ tanum labia, etiam si a seipso non audiatur, nec audiri possit?

Et docetur, quid requiratur, ut sit vox?

Et an si necessarium verba formare, vel satis sit dicere verba omnia mentaliter? Ex p. 10. tract. 1. & Misc. 1. Ref. 3. 3.

§. 1. **O**lim de hac quæstione magna alteratio Sup. hoc in Ref. 68. s. vt. eur. no: qui affinitatiæ sententiæ adhæcerat cum Marcello Vulpi in præz. Iudiciale Fori Ecclesiæ. c. 1. n. 25. Hieronymus Garcias in Summa Theol. Mor. tr. 2. difficult. 6. dub. 1. n. 1. Martinus de San Joseph in Monitis Confess. tom. 1. lib. 2. tract. 11. n. 6. & Castro Palao, tom. 2. tract. 7. diff. 2. punct. 4. num. 7. Sic art: Locus autem pro priuata recitatione nullus est ab Ecclesia signatus, ac prout in quoque satisfacere præcepto potes. Si tamen absque aliqua necessitate in locis immundis, vel distractiōnē expositus recites; peccabis ad minimum venialiter: quia irreenter procedis. Ita ille. Et ratio, est quia non videatur adhæberi debita reverentia rei Sacrae: & qui cum viro nobili in Dignitate constituto vellet in loco indecenti, sine necessitate, colloqui; inurbanitatis notam incurret. Hanc sententiam sequitur Gerardus Carthusianus in libro de assiduitate orandi, vi refert Nauarrius, cap. 5. de Oratione, Dicto 4. n. 5. qui dicit: Nonnullos loquitur cum Deo, vbi veteundarentur loqui cum suis canibus: & pro re horrenda refert, se audiuisse Sacerdotem quandam recitatem Vesperas in Latrina. Sotus lib. 10. de Inst. quæst. 5. art. 4. conclus. fin. ait: Locis indecentibus, vbi profana fiunt, & inter contumandum, & dum naturæ ceditur, esse non potest absque culpa. Idem dicit Graffius, part. 1. Decisionum, lib. 2. cap. 5. num. 3. vbi ait, esse peccatum veniale. Mollesius in Sunnia, tract. 5. cap. 2. num. 80. refert: quandam Ecclesiasticum, qui Diuinum Officium in locis immundis recitabat, in eundem locum post mortem ad luendas indecentiae sue penas transmissum fuisse. Alia exemplum refert Carolus Maginus tractat. de Horis Canonice cap. 18. num. 12. & Bonacina, tom. 1. tractat. de Diuino Officio, diff. 1. quæst. 3. punct. 5. num. 6. vers. Limata 2. ait: Peccatum veniale committitur, recitando sine causa in loco indecenti.

2. Sed recitationem in his locis culpa veniali carere, tuctur Sanchez in Opusculis libro 7. cap. 2. dub. 44. numero 4. Trullench in Decalogum, tom. 1. libro 1. capite 7. dubio 20. numero 2. & dubio 6. numero 12. Escobar de Horis Canonice quæstione 4. num. 102. Pericus, capite 10. dub. 1. num. 4. Faustus, lib. 1. quæst. 150. & libro 2. quæst. 87. & alii: tum quia nulla est ratio, eur specialis loci conditio postuletur; cum Deus sit vbique, & vbique agnoscit, & orari possit, & debet. Tum quia sic probati videatur, Psalm. 102. In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino. Et ibi Glos. ait: Vbi non dominatur, ibi non benedicatur; vbique dominatur, vbique benedicatur: nullus excusat. Sicut ergo nulla creatura, sic nullus locus à laude Dei excipitur. Tum quia Job in Sterquilino orabat, Ionas in ventre Ceti, Daniel inter Leones, & sic alij alibi. Igitur nullus locus exceptus est ad orandum. Et idcirco recessum est, quod possint licet Horæ Canonice perfolui, dum corpus euacuat cæteris concurrentibus circumstantiis.

3. Et

3. Et post haec scripta inuenio, hanc sententiam docere sapientissimum Caramuelum, nunc meritò Episcopum Misiensem, maiorum honorum dignissimum, in *Theol. Regul. disp. 101. n. 1326.* Quia ait ille, in illo loco potest quis praestare omnia requisita, potest enim habere attentionem, & devotionem extirfecam, & bene promuntiarcero & satisfacere: nam bene satisfacit, qui ponit omnia requisita. Nec ille locus potest esse causa non satisfaciendi; quia ibi Petrus alius praeceptis, maioris momenti satisfacit; ergo & obligationi legendi. Consequenter est clara, non enim major ratio est vniuersa, quam alterius. Minorem probabo: Quia in illo loco concomitantia, satisfacit stabilitati, Castitati, Paupertati, &c. voluntate habituali; & quod fortius, & efficacius est, etiam operatione actualli satisfacit logo, indicenti omnes actiones necessarias ad sustentationem indiuidui; tum etiam Regulari Statuto, indicenti modum satisfaciendi huiuscmodi necessitatibus. Ergo secretus locus non est indecens ad legendum priuatim. Ita ille.

4. Nota vero, quod id, quod diximus de loco, cum non esse determinatum, & certum pro Horis Canonice priuatim dicendis, sed posse sufficere quemcumque id est etiam de situ corporis, qui est veluti modulus existendi in loco. Qui enim priuatim recitant communiter non tenentur ad recitandum flexis genibus, vel stando, & quiete, vel ambulando, aut equitando, &c. sed possunt recitare, prout voluerint: habita solium ratione reverentiae, qua semper est debita Deo: & propriæ necessitatibus, que potest vniuersaque contingere puto uno tempore & uno loco, quam alio: & ex communi sententia si notant Nauar. de *Oratione. c. 4. n. 2. & seqq.* & Bonacina de *Hor. Canon. dis. 1. q. 3. punct. 5. n. 5. & punct. 6. n. 4.* Neque ex iure diuinio, aut naturali est aliquid determinatum in hac re: & qua habentur ex iure Ecclesiastico de stando v. g. ad Euangeliu in Missa, & *Apolistica de Confess. dis. 1.* de non geniculando inter Pascha, & Pentecosten, cap. *Quoniam de Feris:* de affligerendo ad Gloria Patri, ex Concilio Basileensi, *sej. 2.* & familiis, non tam habent vim praecepti, quam directionis. Et si quid peculiariter praecepitur in Rubricis, ut recitetur flexis genibus, vel capite discooperito, & inclinato, vel stando, & turgendo, vel hoc, aut illo modo, maxime praecepitur pro recitatione publica, propter significacionem Mysteriorum in quorum memoriam sunt instituta huiusmodi ceremoniae: & debent communiter seruari etiam in recitatione priuatissimam quam in hac, si omittuntur ex aliqua causa, & sine contemptu: nullum sit peccatum, & reuera non habent propriè vim legis, aut praecepti: sed solius directionis, & regulæ, ut Officium magis piæ, & magis religiosè dicatur. Vide Palam, *vbi supra*, qui etiam docet sedere, cum standum est, vel stare, cum est flectendum ex Rubrica praecepto, non videtur esse peccatum, si absque contemptu fiat: quia non videtur praecepiti, sed consuli, & ordinari maioris devotionis gratia. Idem etiam docet Garcias, loco citato.

5. Nota etiam hic obiter, opinionem Azorij, Allibi infra & aliorum, quam ego alibi impugnauis, afferentium in Ref. 51. recitantem priuatim Diuinum Officium, satisfacere, §. 52. & 60. cursum in §. si vocem mouent tantum labia, etiam si à secundo numero, & magis late in §. Ad secundum. scipio non audiat, nec audiiri possit: Hanc inquam, opinionem nouissimè docere Leandrum de *Sacram. tom. 2. tract. 6. dispu. 16. quast. 18.* & Caramuelum in *Theol. regular. disp. 108. num. 1381.* vbi sic ait: Sufficit, quod id est, qui Horas recitat, eas voce, & ote profert, siue a seipso, aut ab alio audiatur, siue pon. Ratio est, quia non est præceptum de auditione, sed de prolatione: ergo, si prolatione ponatur scilicet auditione, nihil sit contra præceptum. Quid opus est multiplicare obligationes non præceptas, cum sit

satis difficile satisfacere præceptis? Agamus igitur quod lex iubet, & quando non præcepta omittimus, non credamus nos in peccatum labi: ideoque cum lex Ecclesiastica solam lectionem Horarum, & non auditorem præcipiat, non est asserendum eam ad faciliendum requiri: Rogas quid requiratur, ut sit vox Respondens, lingua & labia moueri: an helitus enim necessario sequitur. Ratio est, quia vox nihil aliud est, quam respiratio fracta certo modo per labia, & linguam: atque non possunt labia, & lingua moueri, quin trahantur respiratio: ergo nec moueri poterunt, quin sit vox. Quomodo cumque igitur articulent, est vox: ergo & pronuntiatione audibilis, ac proinde præcepto satisfaciens. Ita ille, cui adducem citato Boftium in *Flor. Theolog. verb. Hor. Canonice. 2. n. 15.* Er quidem ut obseruat Baldellus, in *Theolog. Mor. tom. 2. lib. 3. dispu. 4. n. 15.* Oratio vocalis satis habet, si sit alligata ad certa verba, quæ præscribit Ecclesia: & cum non sit directa ad homines, quos solium per voces, & per signa sensibilia possumus alloqui: neque ad nos ipsos in quantum indigemus externis sensibus, & obiectis sensibiliibus, sed solium ad Deum, quem possumus alloqui, & orare sine vilo strepitu, aut fono verborum: non potest, ut sui mensuram, habere auditum ipsius orantis, & tantum requirere sonum vocis, quantus sufficiat ad mouendum illius auditum. Et aliquo, si simple orans esset surdaster, & auditus hebetioris, omnino deberet orare altius, quovisque posset se ipsa audire, ac proinde non possit Horas perfolere in Ecclesiis, vel coram aliis, sine magna illorum molestia, & perturbatione: quod tamen non est dicendum. Ino ex Nauarro, de *Oratione. c. 19. n. 88. & c. 20. n. 14.* propter hanc causam disputatiue potest defendi, quod neque etiam sit necessarium vlo modo vocem formare: sed satis sit dicere verba omnia mentaliter, cum vox non possit reuocari propter Deum, ad quem sententiam Azorij, Leandri, Caramuelis, & aliorum, propterea explicauimus, tanquam improbabilem damnare; quam post haec scripta inuenio etiam docere doctum Patrem Martini de San Ioseph in *Motinis Confessar. tom. 1. lib. 2. nr. 4. n. 15.* Sed non dilendo a contraria sententia, quam olim docui, & quam nouissime me citato docet Escobar, *tract. de Hor. Canon. quast. 4. num. 84.* vbi sic ait: Probabilius, ac tutius censco, esse necesse ita verba pronuntiare, ut sublati imponente possit te ipsum audire; quamvis de facto non te audias: nam non erit perfecta pronuntiatio verborum, quæ saltem ab ipso proferente non auditur, aut audiiri non possit, sublati impedimenti. Hac ille, qui citat Mollesium, Valentianum, Reginaldum, Toletum, Faustum, & alios.

RESOL. XLVI.

Qui incipit recitare animo non satisfaciendi pro tunica, sed postea reiterando, & tamen perstans posset vultu satisfacere illa prima recitatione, queritur, an satisfaciat obligatione cum illa prima recitatione?

Idem est de auditione Messe & de penitentia a Confessario inimicula.
Et an tenetur poslea misere intentionem, intendendo satisfacere Officium prioris, vel satis sit, si se satisfacieat, non obstante sua contraria voluntate? Ex parte tract. 14. Ref. 37.

§. 1. Negati